

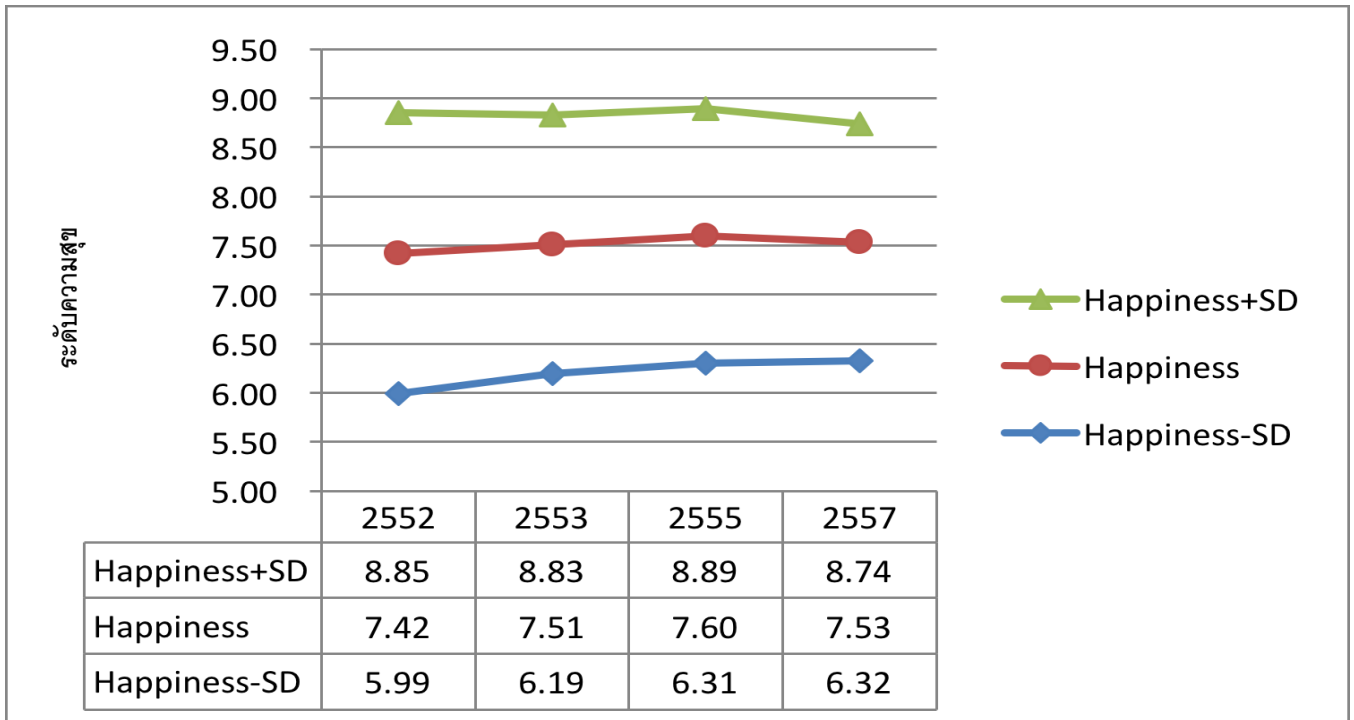
ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสุขของคนไทย (Factors Affect Happiness in Thailand)

บทสังเคราะห์เพื่อเผยแพร่ทั่วไป

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับระดับความสุขและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของคนไทยที่ศึกษาในช่วงระยะเวลาต่อเนื่อง ช่วงหนึ่ง นับว่าเป็นหัวข้อที่น่าสนใจไม่น้อย การศึกษาเรื่องความสุขของคนไทยในครั้งนี้ครอบคลุมช่วงเวลา พ.ศ. 2552 -2557 ซึ่งถ้าหากจะเทียบเคียงกับการดาเนินการพัฒนาประเทศตามแผนการพัฒนาก็จะเป็นช่วงที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ให้ความสำคัญในเรื่อง “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” (แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554) และเน้นการพัฒนาให้เกิดสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11—พ.ศ. 2555-2559) จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจและเป็นที่มาของการทาวิจัยในหัวข้อนี้ เพื่อให้สามารถนำผลการศึกษาไปเพิ่มพูนเป็นฐานข้อมูล และนำไปบูรณาการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบกับฐานข้อมูลอื่นๆ เพื่อนามาพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่งานนโยบายของชาติ ด้านการพัฒนาความสุขของคนไทยและของสังคมไทยได้ต่อไป การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระดับของความสุขและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของคนไทยผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปในช่วงระยะเวลา ปี พ.ศ. 2552 - 2557 โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ที่รวบรวมมาจากการสำรวจในโครงการ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2552, 2553 และ 2555 การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สิงหาคม พ.ศ. 2557 และโครงการการสำรวจสุขภาพจิต (ความสุข) ของคนไทย ปี พ.ศ. 2552, 2553, 2555, และสิงหาคม พ.ศ. 2557 นามาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ถดถอยแบบลำดับขั้น และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ข้อค้นพบที่สำคัญจากงานวิจัยนี้ได้แก่

(1) ระดับค่าเฉลี่ยของความสุขของคนไทยที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ในช่วงเวลา พ.ศ. 2552-2557 อยู่ในระดับใกล้เคียงกันและนับว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ย 7.42, 7.51, 7.60 และ 7.53 (จากค่ามาตรฐาน 0-10) สำหรับปี พ.ศ. 2552, 2553, 2555 และ 2557 ตามลำดับ ดังภาพที่ 1 ที่แสดงถึงระดับค่าเฉลี่ยความสุขบุคคลส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของแต่ละปี

ภาพที่ 1 ระดับความสุขเฉลี่ยของคนไทยในช่วง พ.ศ. 2552-2557

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความสุขของคนไทยในช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2552 – 2557 พบว่า ระดับความสุขของคนไทยก็ไม่ได้เพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างหวือหวา แม้ว่าทางราชการเองจะได้มีการกำหนด แผนพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญสำคัญกับการอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน มีการกำหนดประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสุขไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ มาหลายฉบับต่อเนื่องกันมาหลายปี ในส่วนของการดำเนิน นโยบายที่ส่งเสริมการกินดีอยู่ดีบางอย่างของรัฐบาล (โดยเฉพาะนโยบายประชานิยม) ก็นำมาซึ่งปัญหาที่ยุ่ยาก ที่ต้องตามแก้ไขกันเป็นเวลานานและไม่ก่อให้เกิดความสุขที่แท้จริงอย่างยั่งยืนได้ ดังนั้น การกำหนดนโยบาย ด้านการพัฒนาความสุขของคนไทยและของสังคมไทยจึงควรมีความชัดเจน รวมทั้งมีการนำไปดำเนินการ อย่างจริงจัง และมีความต่อเนื่องจึงจะส่งผลให้เกิดความสุขที่สูงขึ้นและยั่งยืนต่อไปได้

(2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของคนไทยที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปในช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2552-2557 มีทั้งปัจจัยเชิงเศรษฐกิจและสังคมและปัจจัยตัวแปรโมเดลที่สำคัญ โดยปัจจัยเชิงเศรษฐกิจและสังคม 8 ตัวแปร (ภูมิภาค เขตการปกครอง ภาค เศรษฐกิจ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้/รายจ่ายต่อคนต่อเดือน) สามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความสุขได้ประมาณ 2% - 8% โดยตัวแปรเชิงเศรษฐกิจและสังคมที่ปรากฏนัยสำคัญในทุกโมเดลก็คือ ตัวแปรระดับการศึกษา และตัวแปรรายได้/รายจ่ายต่อคนต่อเดือน ซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับความสุขเช่นกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่สูงจะมีความสุขสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า และผู้ที่มีรายได้/รายจ่ายสูงกว่าจะมีความสุขสูงกว่าผู้ที่มีรายได้/รายจ่ายต่ำกว่า นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมีค่าเฉลี่ยความสุขต่ำกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในต่างจังหวัด

(3) ในส่วนตัวแปรโมเดลที่สำคัญ ได้แก่ ความพึงพอใจในสุขภาพ (จิต) ความพึงพอใจในครอบครัว ความพึงพอใจในชุมชน และความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยความพึงพอใจในสุขภาพ (จิต) และความพึงพอใจในครอบครัวสามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความสุขได้เพิ่มขึ้นจากการอธิบายของตัวแปรเชิงเศรษฐกิจสังคมประมาณ 11-19% และเมื่อเพิ่มตัวแปรความพึงพอใจในชุมชน และคุณภาพชีวิตการทำงาน เข้าไปในปีหลังก็พบว่าตัวแปรโมเดลเหล่านี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความสุขได้เพิ่มขึ้นจากเดิมอีกประมาณ 1% นอกจากนี้ในบรรดาตัวแปรโมเดลทั้งสิ้นตัวซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญ โดยตัวแปรความพึงพอใจในสุขภาพ (จิต) ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขสูงสุด

(4) แม้ว่าทางราชการไทยเองจะได้มีการกำหนดแผนพัฒนาประเทศ ที่มุ่งเน้น การให้ความสำคัญกับการอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน มีการกำหนดประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสุข ไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ มาหลายฉบับต่อเนื่องกันมาหลายปี รวมทั้งมีการจัดทำตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องมาแล้วบ้าง แต่ก็ยังไม่เกิดผลมากนักในทางปฏิบัติหรือการกำหนดนโยบายให้ชัดเจน รวมทั้งขาดความต่อเนื่อง และการให้ความสำคัญที่จะประกาศใช้เป็นนโยบายระดับชาติและกำหนดให้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง ในส่วนของการดำเนินนโยบายที่ส่งเสริมการกินดีอยู่ดีบางอย่างของรัฐบาล (โดยเฉพาะนโยบายประชานิยม) ก็นำมาซึ่งปัญหาที่ยั่งยืนที่ต้องตามแก้ไขกันเป็นเวลานานและไม่ก่อให้เกิดความสุขที่แท้จริงอย่างยั่งยืนได้ ดังนั้น การกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาความสุขของคนไทยและของสังคมไทยจึงควรมีความชัดเจน ทางราชการให้การสนับสนุนในการกำหนด พัฒนา และการวัดความสุขด้วยดัชนีมาตรฐาน เพื่อจะได้ทราบถึงแนวทางที่ต้องส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปดำเนินการอย่างจริงจังและอย่างต่อเนื่อง จึงจะส่งผลให้เกิดความสุขที่สูงขึ้นและยั่งยืนของประชาชนและสังคมไทยได้ต่อไป